خراسان روزنامه صبح ایران
پنج شنبه ۹ دی ۱۳۹۵ . ۲۹ ربیع الاول ۱۴۳۸ . شماره ۱۹۴۳۵

بازاریابی شبکه‌ای

موضوع بازاریابی شبکه‌ای روز به روز داغ‌تر می‌شود. نقدهای منتقدان در مقابل تصدیق های تایید کنندگان جالب به نظر می رسد. از این رو قصد داریم نظرات موافقان و منتقدان بازاریابی شبکه‌ای را بررسی کنیم. اگر شما هم تمایل دارید، می توانید مطالب خود را برای ما ارسال کنید.

بررسی نظر مراجع تقلید درباره بازاریابی شبکه‌ای

چالش‌های شرعی بازاریابی شبکه‌ای

حکم فقهی بازاریابی شبکه‌ای همواره محل ابهام بوده و برخی از این ابهام سوء استفاده کرده و با جعل، تحریف و سوالات مبهم سعی کرده‌اند نظرات فقهی پیرامون بازاریابی شبکه‌ای را غیر از آن چه که هست جلوه دهند و با انتشار نظرات تحریف شده فقهی دستاویزی برای اقدامات خود بیابند. اکنون بعد از چاپ ۱۰ مطلب تحلیلی و مصاحبه محور، حکم مراجع را در مورد بازاریابی شبکه‌ای آورده‌ایم. این مطلب تنها به استفتائات مراجع اختصاص یافته است و بنابر مدارک محکم (وب سایت مراجع، تماس تلفنی و ایمیل) تهیه شده است. در بخش دیگری از مطلب به صورت تحلیلی به دلایل شرعی بودن یا نبودن بازاریابی شبکه‌ای پرداخته‌ایم. امیدواریم که این مطلب در صفحه دخل و خرج بتواند شما را برای تصمیم بهتر راهنمایی کند. تقریبا اکثر مراجع تقلید در مورد بازاریابی شبکه‌ای، نظر خود را اعلام کرده‌اند. از آنجاکه نظر مراجع تقلید در مواجهه با بازاریابی شبکه‌ای متفاوت است، لازم است متن بادقت کافی مطالعه شود. علاوه بر این، باید توجه کنیم که مراجع به صورت کلی حکم می‌دهند اما موضوع شناسی به مقلد مربوط می‌شود. برای مثال، مراجع تقلید می گویند احتکار حرام است اما این که عملی که انجام می‌شود، مصداق احتکار است یا نه؟ به عهده مقلد گذاشته‌اند. لذا حکم مراجع بر اساس آیین نامه وزارت صنعت می‌باشد. حال چنانچه این آیین نامه در واقعیت عمل نشود، موضوع دیگری است که حکم مذکور ناظر به آن نیست. در ادامه آخرین استفتائات از مراجع آورده شده است:

آیت‌ا... سیستانی

آیت ا... سیستانی فعالیت در بازاریابی شبکه ای را جایز نمی دانند. در سایت رسمی ایشان آمده است:

سوال نظر (معظم له) در مورد بازاریابی هرمی و بازاریابی شبکه‌ای چیست؟

پاسخ حضرت آقا (مدظله) این گونه معاملات را اجازه و تصحیح نمی فرمایند.

با این حال، صفحه «دخل و خرج» ضمن تماس با دفتر ایشان، تفاوت های بازاریابی شبکه ای و هرمی را ذکر کرد و آیین نامه وزارت صنعت را در این زمینه یادآور شد اما پاسخگوی دفتر ایشان ضمن بیان این که از این مسائل اطلاع داریم، خلاف شرع بودن بازاریابی شبکه‌ای را تکرار نمود.

آیت‌ا... مکارم شیرازی

در پایگاه اطلاع رسانی آیت ا... مکارم شیرازی آمده است:

سوال نظر حضرت عالی در مورد فعالیت های اقتصادی به صورت بازاریابی شبکه‌ای که تحت عناوین جدید و با تغییراتی در روش اجرا، رایج گردیده و بعضا مدعی اخذ مجوز های قانونی هستند، چیست؟

پاسخ تنها در صورتی که بازاریابی به صورت شبکه ای و زیر مجموعه ای نباشد و سود حاصله فقط به بازاریاب اول تعلق گیرد، اشکالی ندارد و غیر آن اشکال دارد. البته ممکن است در طرح های جدید، بعضی از اشکالات این کار برطرف شده باشد ولی هنوز اشکال اصلی که استفاده بازاریاب های بالواسطه می‌باشد و نوعی «اکل مال به باطل» است وجود دارد. لذا آیت ا... مکارم شیرازی صراحتا اعلام می کنند که این فعالیت خلاف شرع است. چرا که بنای بازاریابی شبکه‌ای بر استفاده از زیر مجموعه های آن است.

آیت‌ا... خامنه‌ای

در آخرین به روز رسانی «پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری» در مورخ ۳۰ آذرماه ۹۵ نظر ایشان این گونه بیان شده است:

سوال همانگونه که مستحضرید آیین نامه ای توسط وزارت صنایع، جهت فعالیت شرکت های بازاریابی شبکه‌ای تنظیم شده است، خواهشمند است نظر فقهی مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را در مورد این آیین نامه و فعالیت طبق آن اعلام فرمایید.

پاسخ چنانچه آیین نامه مزبور از نظر شورای محترم نگهبان مورد تأیید باشد، فعالیت اقتصادی بر طبق آن فی نفسه اشکال ندارد. همانگونه که از این سوال و جواب بر می آید، نظر رهبری تبعیت از نظر شورای نگهبان است. از آنجایی که فعالیت بازاریابی شبکه ای بر اساس آیین نامه وزارت صنعت مجاز است و مسیر قانون گذاری را از مسیر مجلس طی نکرده، به تصویب شورای نگهبان نرسیده است.

با این حال، شورای نگهبان در ۲۴ آبان ماه نظر خود را در مورد بازاریابی شبکه ای که در قالب ارجاع از دیوان عدالت اداری صورت گرفته بیان کرده است. ماجرا از این قرار بود که فردی به نام محمد برومند از وزارت صنعت، معدن و تجارت شکایت می کند که در مورد بازاریابی شبکه‌ای خلاف شرع عمل می کند.

دیوان عدالت اداری هم از شورای نگهبان استعلام می کند. شورای نگهبان در پاسخ به این استعلام، اعلام می کند: «موارد بازاریابی شبکه‌ای که آیت ا... مکارم شیرازی به آن اشاره کرده‌اند، قاعده فقهی «اکل مال به باطل» است. این قاعده فقهی از آیات ۲۹ و ۳۰ سوره نساء نشأت می گیرد و در ۲ آیه دیگر نیز بر آن تاکید شده است. این قاعده فقهی کاملا قابل لمس است. منظور این است که انسان نباید بدون آن که فعالیت مثبتی داشته باشد، مالی را تملک کند. یعنی اگر شما در فرآیند یک تولید یا تجارت، نقشی نداشته باشید، نباید از آن طلب پول کنید.

به وضوح مشخص است که این اتفاق در شرکت های بازاریابی شبکه ای رخ می دهد. شما از فروش سطح پنجم خود سود دریافت می کنید. بی آن که برای آن کار خاصی انجام داده باشید. ممکن است با خود بگویید که کادرسازی کرده‌اید، تربیت کرده‌اید و... اما اگر شما تمام این کارها را برای نفر سطح پنجم انجام داده اید، ۳ نفر دیگر که حلقه واسط شما هستند، چه کرده‌اند؟

> یکی از دلایل حرمت بازاریابی شبکه‌ای که آیت ا... مکارم شیرازی به آن اشاره کرده‌اند، قاعده فقهی «اکل مال به باطل» است. این قاعده فقهی از آیات ۲۹ و ۳۰ سوره نساء نشأت می گیرد و در ۲ آیه دیگر نیز بر آن تاکید شده است. این قاعده فقهی کاملا قابل لمس است. منظور این است که انسان نباید بدون آن که فعالیت مثبتی داشته باشد، مالی را تملک کند

چرا اکثر مراجع، بازاریابی شبکه‌ای را خلاف شرع می‌دانند؟

همانطور که در بالا ذکر شد، اکثر مراجع بازاریابی شبکه ای را خلاف شرع می دانند. برخی طرفداران بازاریابی شبکه‌ای ممکن است با خود بگویند که مراجع تقلید اطلاعات کافی در این زمینه ندارند اما بد نیست که کمی با ادله مراجع آشنا شویم. یکی از دلایل حرمت سوال فی نفسه خلاف موازین شرع شناخته نشد» اگر چه ظاهر این پاسخ می تواند موید خلاف شرع نبودن بازاریابی شبکه‌ای باشد، اما باید به لفظ «فی نفسه» توجه داشت.

به نظر می رسد که مراد شورای نگهبان قانون اساسی این است که اگر فعالیت های بازاریابی شبکه‌ای دقیقا مطابق آیین نامه باشد، مغایرتی با شرع ندارد. اتفاقی که کمتر در واقعیت رخ می دهد.

آیت‌ا... صافی گلپایگانی

سوال نظر جناب عالی در مورد درآمد حاصل از بازاریابی شبکه‌ای و هرمی چیست؟

پاسخ به طور کلی دادن پول در مقابل دلالی فردی که مشتری را به صورت مستقیم معرفی می کند تحت عنوان جعاله اشکال ندارد امّا چنانچه این گونه پرداخت حقّ دلالی به صورت هرمی باشد، به این صورت که در هنگام معرّفی مشتری توسط نفرات بعدی به نفرات اول هم مبلغی بدهند، محلّ اشکال و اکل مال به باطل است.

آیت‌ا... وحید خراسانی

دفتر آیت ا... وحید خراسانی در سایت خود نوشته است:

سوال آیا بازاریابی شبکه‌ای صحیح است؟

جواب) بازاریابی شبکه‌ای بنابر احتیاط واجب صحیح نیست و در این احتیاط واجب نمی توانید به کسی دیگر رجوع نمایید.

به این ترتیب آیت ا... وحید خراسانی هم بازاریابی شبکه‌ای را عملا جایز ندانسته‌اند.

آیت‌ا... علوی گرگانی

آیت ا... علوی گرگانی در وب سایت خود این گونه فعالیت ها را مجاز ندانسته‌اند. با این حال و با وجود برخی شایعات در زمینه نظر ایشان، مصاحبه‌ای را ترتیب داده‌اند. این مصاحبه از پایگاه اطلاع رسانی این مرجع که در تیرماه ۹۵ صورت پذیرفته، نقل می شود: «پیرو آنچه که اخیرا در برخی رسانه ها و شبکه های مجازی منتشر شده است مبنی بر این که مرجع عالیقدر حضرت آیت ا... العظمی علوی گرگانی مد ظله فعالیت در بازاریابی شبکه‌ای را حلال و مجاز دانسته اند، اعلام می گردد که ایشان مطلقا این نوع فعالیت را مجاز ندانسته و حلال نمی دانند»

آیت‌ا... نوری همدانی

سوال در مورد بازاریابی شبکه‌ای آیا پولی که از طریق بازاریابی شبکه‌ای به دست می آید حلال است یا حرام؟

پاسخ کسب درآمد از طریق مذکور جایز نیست.

تجربه شما

سوالات و تجربیات خود را برای ما ارسال کنید

۲۰۰۰۹۹۹ | ۰۹۰۳۳۳۳۷۰۱۰

هرمی عمل کردن در شرکت‌های بازاریابی شبکه‌ای

احتمالا می دانید که همه مراجع تقلید فعالیت در شرکت های هرمی را حرام اعلام کرده‌اند و در این باره هیچ گونه بحثی وجود ندارد اما اگر به متون بازاریابی شبکه‌ای مراجعه کنید، درمی یابید که شرکت های بازاریابی شبکه‌ای هم می توانند هرمی عمل کنند و اگر هرمی عمل کردند، قطعا فعالیت در آن ها خلاف شرع خواهد بود.

یکی از معیارهایی که بازاریابی شبکه‌ای را از هرمی جدا می کند، فروش اجباری است. دسیسه های هرمی به جای این که از فروش کالاها سود ببرند، از جذب نیروهای جدید و خریدهای جدید سود کسب می کنند. این اتفاق به وضوح در اکثر شرکت های فعال در بازار رخ می دهد. البته نه با این نام مثلا گفته می شود که اگر تا ۱۰۰ هزار تومان خرید انجام ندهید، نمی توانید از پاداش زیر مجموعه بهره بگیرید.

تفاوت دیگر شرکت های هرمی و شبکه‌ای در این است که در دسیسه های هرمی، کالا ارزش واقعی ندارد. این اتفاق نیز می تواند در شرکت های بازاریابی شبکه‌ای فعال در کشور رخ دهد، اگر قیمت یک کالا بیشتر از ارزش بازاری آن باشد، عملا این اتفاق رخ خواهد داد و شرکت، هرمی عمل می کند که خلاف شرع است.

اقتصاد

دخل و خرج

روزهای یکشنبه، سه‌شنبه، پنجشنبه صفحه ۸ سراسری را بخوانید

صفحه دخل و خرج قصد دارد تا نظر شما را در مورد بازاریابی شبکه‌ای را بدون هیچ گونه دخل و تصرفی چاپ کند. مطالب خود را به ایمیل h.habibi@khorasannews.com ارسال یا از طریق شماره پیامک ۲۰۰۰۹۹۹ و شماره تلگرام ۰۹۰۳۳۳۷۰۱۰ ارسال کنید.